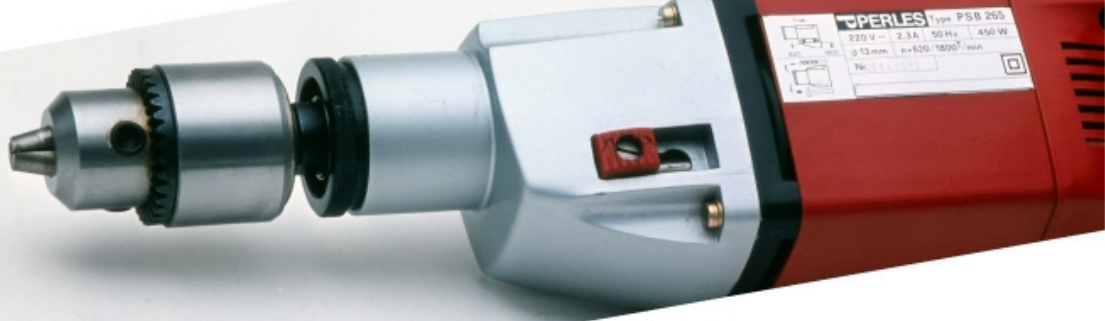

ISKRA NEU VRŠČENO O BLIKOVANJ E NON-ALIG NED DESIG N 1946-1990

Pregledna razstava

ISKRA: NEUVRŠČENO OBLIKOVANJE 1946-1990

Otvoritev: četrtek, 12. november 2009, ob 20. uri

12. november 2009-28. februar 2010

Arhitekturni muzej Ljubljana, grad Fužine

Vljudno vas vabimo na otvoritev pregledne razstave **ISKRA: NEUVRŠČENO OBLIKOVANJE 1946-1990**, ki bo **v četrtek, 12. novembra 2009, ob 20. uri** v Arhitekturnem muzeju Ljubljana na gradu Fužine. Razstavo bo slovesno odprl minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo gospod Gregor Golobič.

Na pregledni razstavi razvoja oblikovanja v podjetju Iskra bo predstavljen izbor izdelkov, nastalih od ustanovitve podjetja leta 1946 pa vse do razpada združenega podjetja Iskra (v nadaljevanju ZP Iskra) v začetku devetdesetih. Tako na razstavi kot v monografiji bo izpostavljeno obdobje 1960-85. Letnica 1960 označuje konec integracijskega procesa, ki se je sklenil z ustanovitvijo ZP Iskra in lastnega razvojnega instituta. Podjetje si je zagotovilo koncentracijo razvojnega kadra in opreme na enem mestu, s tem pa pogoje za razvoj lastnega znanja in vključevanje le-tega v izdelke.

Razstava se bo osredotočila na izdelke industrijskega in grafičnega oblikovanja, ki so nastali kot rezultat Iskrinega znanja, Iskrinega oddelka za oblikovanje (1962), z vzporednim poudarkom na tehnološkem napredku.

Celotni projekt bo hkrati tudi obeležitev in poklon tridesetletnici mednarodno prepoznavnega Iskrinega telefona, ETA 80, priznanega slovenskega oblikovalca Davorina Savnika.

INFORMACIJE O RAZSTAVI

Odpiralni čas

Od torika do nedelje med 10. in 18. uro
zaprti ob ponedeljkih, 25. 12. 2009 ter 1. in 2. 1. 2010.

Vstopnina

odrasli: 4 €

šolska mladina, študentje, upokojeni: 2,5 €

predšolski otroci, vodniki skupin in brezposelni: prost vstop

Vodstva po razstavi

Po razstavi bodo vodile avtorice razstave. Datumi javnih vodstev bodo objavljeni naknadno.

Vodstva za organizirane skupine in ustvarjalne delavnice

V času razstave bodo potekala **strokovna vodstva za organizirane skupine in šolsko mladino**, v času zimskih počitnic pa bomo pripravili tudi **ustvarjalne delavnice za otroke**.

Za skupinska vodstva po dogovoru, ki trajajo eno šolsko uro, je potrebna **predhodna najava** (vsaj 3 dni prej na: natalija.milovanovic@aml.si ali telefon **041 374 675**). Vodstva po dogovoru se izvajajo samo od torika do petka med 10. in 18. uro.

Če šola načrtuje obisk večjega števila učencev na isti dan, jih lahko sprejmemo v skupinah do 30 oseb s polurnimi presledki. Razpored določimo ob telefonski najavi obiska.

KNJIGA O ISKRINEM OBLIKOVANJU

Z razstavo in knjigo o Iskrinem oblikovanju bo prvič na enem mestu zbrana dokumentacija, ki bo jasno prikazala razvoj, ovrednotila rezultate in vzpostavila merila za nadaljnji razvoj oblikovanja v Sloveniji. Eden temeljnih ciljev je domači in tuji javnosti pokazati, kako neovrgljiv pomen in vpliv je imela Iskra na dožemanje oblikovanja v razvijajoči družbi. In ta – kot bosta nedvomno pokazali razstava in knjiga – ni bil omejen zgolj na meje takratne Jugoslavije.

Iskra: neuvrščeno oblikovanje 1946–1990

Avtorici: Barbara Predan in Cvetka Požar

Oblikovanje Barbara Šušteršič in Jure Miklavc

Knjiga bo izšla v samostojni izdaji v angleškem in slovenskem jeziku.

OZADJE PROJEKTA

Od petdesetih let dvajsetega stoletja dalje področje slovenskega oblikovanja zaznamujejo predvsem posamezniki, katerih kakovost je že takrat spoznala in nagradila svetovna javnost. Med redkimi industrijskimi podjetji, ki so načrtno razvijala in uveljavljala področje industrijskega oblikovanja, izstopa prav Iskra.

Iskra je bila v začetku sedemdesetih največje slovensko podjetje za elektromehaniko, telekomunikacije, elektroniko in avtomatizacijo. Presežki na področju industrijskega

oblikovanja so se kazali v telefoniji, merilnih inštrumentih in električnih orodjih. Med pomembnejšimi potrditvami visoke kakovosti oblikovanja izdelkov je razstava *Jugoslovansko oblikovanje: Iskra kaže pot*, ki je poleti 1971 gostovala v Stuttgartskem Design Centru. Eden ključnih ciljev predstavite je bil: opozoriti na jugoslovansko alternativo takrat tehnološko in oblikovalsko izstopajočem nemškemu podjetju Braun. Razstava je med drugim prikazala ustvarjanje modularnih sistemov merilnih priprav, lasersko dinamično grafiko in računalniško načrtovanje najnovejših tipov telefona.

Iskra je bila eno redkih podjetij z lastnim oblikovalskim oddelkom in na njem je tudi snovala svojo usmerjenost v prihodnost. Danes, navkljub nesporni kakovosti in dosežkom, Iskrin pomen tone v pozabo.

ZAKAJ NEUVRŠČENO OBLIKOVANJE?

Socialistična federativna republika Jugoslavija (ena od njenih konstitutivnih enot je bila tudi današnja članica EU Republika Slovenija) se je leta 1948 uprla Stalinu in navkljub svoji – za zahod heretični družbeni ureditvi – v času blokovske delitve sodelovala tudi z ZDA in Zahodno Evropo. Glasno je kritizirala tako Varšavski pakt kot Nato ter za alternativo ustvarila neuvrščenost. Jugoslavija je veljala za najbolj napredno med evropskimi socialističnimi državami, po padcu berlinskega zidu pa je najbolj krvavo razpadla.

Država, ki je danes ni več, je zapustila veliko. Žal ta zapuščina tako doma kot v svetu ostaja skrita v arhivih, ostaja na obrobju, ostaja »neuvrščena« na zemljevid evropskega in svetovnega oblikovanja. Zato, na prvi pogled nenavaden naslov, katerega namen je opozoriti na pomembne vrhunce vzhodno-srednjeevropskega oblikovanja, na kakovost, ki nedvomno sodi v vsak zgodovinski učbenik oblikovanja.

KRATKA ZGODOVINA ISKRE

Iskra se je iz partizanske radiodelavnice (SPRAD) in skromne matične tovarne v Kranju (Strojne tovarne Kranj, bivše podružnice berlinskega podjetja Luffahrtgerätewerk) razvila v enega vodilnih elektrotehničnih podjetij v takratni Jugoslaviji. Uradni začetek delovanja zaznamuje registracija podjetja dne 8. marca 1946. V času ustanovitve je podjetje štelo 850 zaposlenih, skozi čas pa je zrastle v tako imenovano veliko Iskro, s 35.000 zaposlenimi. Po letu 1985 se je tudi na poslovnem področju zaznalo prihajajoče družbene spremembe (razpad političnega sistema in države). V začetku devetdesetih se ZP Iskra razcepi na več samostojnih podjetij, od katerih nekatera uspešno delujejo še danes. Oddelka za oblikovanje, kakršnega smo poznali v tako imenovanih zlatih letih Iskre (1962–82), pa ni več.

Že od samih začetkov je podjetje delovalo tako na domačem kot zahtevnem mednarodnem trgu. Glede na hiter razvoj je proizvodne kapacitete širilo na dva načina: z ustanavljanjem novih ter s priključevanjem sorodnih obratov in tovarn. Proizvodne naložbe je izvajalo predvsem v bolj ruralnih okoljih, zato je pomembno prispevalo k enakomernejšemu razvoju Slovenije. Temeljna Iskrina usmeritev je bila ponudba sistemov in delov sistemov integriranih telekomunikacij, informatike, kibernetike, robotike ter vodenja in krmiljenja procesov v industriji, energetiki, prometu in varstvu okolja. Zaradi pretežno lastnega razvoja in proizvodnje elementov ter integriranih vezij se je ambiciozno vključevala v mednarodno poslovno okolje. Težko nalogo je po besedah vodilnih reševala z energetske nezahtevno proizvodnjo, s proizvodnjo kakovostnih izdelkov za domačo rabo ali za izvoz, v katerih je bilo vgrajeno lastno znanje«. Zato ni naključje, da se je Iskra opredelila za »proizvodnjo znanja«.

S tesno povezanostjo raziskav in razvoja, proizvodnje in trga se je podjetje v svojih zlatih časih nesporno postavilo ob bok največjim svetovnim proizvajalcem elektronike.

PROJEKT PRIPRAVLJAJO

Razstavo pripravljata Arhitekturni muzej Ljubljana in društvo Pekinpah.

Špela Šubic – sekretarka BIO in kustosinja za industrijsko oblikovanje, AML
Cvetka Požar – kustosinja za vizualne komunikacije, višja kustosinja, AML
mag. Barbara Predan – strokovna sodelavka in pobudnica projekta, društvo Pekinpah
Jure Miklavc – industrijski oblikovalec in predavatelj na ALUO v Ljubljani
Barbara Šušteršič - grafična oblikovalka

KONTAKT

Arhitekturni muzej Ljubljana
Pot na Fužine 2
1000 Ljubljana
T: 00386 1 540 03 46, 00386 540 97 98
infobio@aml.si
www.aml.si

RAZSTAVO IN KNJIGO SO PODPRLI

Častni pokrovitelj

MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN TEHNOLOGIJO

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo RS

Pokrovitelja

Ministrstvo RS za kulturo

Mestna občina Ljubljana

Medijski pokrovitelj

Strokovna podpora

